

Existuje vůbec možnost připuštění myšlenky zániku Centrálního úřadu práce

a návrat kompetencí v sociální oblasti zpět obcím?

Dva roky připravovaná novela zákona, týkajícího se vzniku Centrálního úřadu práce vyústila v ostrý polemický boj v Poslanecké sněmovně i v Senátu. Centrální úřad práce přeci jenom vznikl v roce 2012 a dnes se již nikdo nezabývá ani hodnocením, co dobrého tato změna přinesla.

Předkladatelé návrhu argumentovali především roztříštěností Úřadů práce na 77 pracovištích, klopotnou administrativou a ročním rozpočtem 1,7 mld korun. Bylo vypočteno, že vznik Centrálního úřadu práce uspoří ročně až 175 milionů korun a bude propuštěno několik stovek zaměstnanců (samozřejmě těch chudáků na nejspodnějším patře – na městských úřadech). Argumentovalo se také tím, že se velmi zjednoduší agenda v široké škále sociálních dávek a bude účinně zabráněno duplicitě a zneužívání sociálních dávek.

Města, kde byl do konce roku 2011 delegován přenesený výkon státní správy v sociální oblasti, byla MPSV ČR informována, kolik zaměstnanců přejde pod Centrální úřad práce. A náhle vyšlo najevo, že o mnoho státní správa opět nezeštíhlí. Budoucí ředitelé 14 krajských poboček CÚP a jejich detašovaných pracovišť přes nařízené kvóty zoufale požadovali pracovníků více. Dále bylo slíbeno, že obce obdrží manuál s popisem metodického pokynu jak na obcích dále vykonávat tzv. sociální práci. Obce tedy skutečně obdržely jakýsi manuál počátkem roku 2012, ale lapidárně řečeno, byl dělán pravděpodobně od stolu někým, kdo nikdy v praxi tuto práci nevykonával. Jednalo se o nesmyslně složité vedení agendy, vyplňování nicneřikajících dotazníků a o vlastním praktickém provádění sociální práce v terénu ani zmínka. Domnívám se, že tento důležitý předpis MPSV nevydalo dodnes, ačkoliv slibovalo nový, lepší předpis.

Velmi dobře si pamatuji, že SMO ČR mnohokrát apeloval na tehdejší vedení MPSV, aby se chystaná změna neuspěla, starostové věcnými argumenty dokládali zbytečnost tohoto kroku. I já jsem byl přímo v Poslanecké sněmovně několikrát přesvědčovat několik poslanců o budoucí systémové chybě. Nepomohlo nic, protože se pravděpodobně jednalo o tvrdé politické zadání, související s Programovým prohlášením Vlády ČR a CÚP tedy natruc všemu rozumnému vznikl.

V čem jsme tehdy spatřovali zmíněnou systémovou chybu?

Především v tom, že jsme viděli chystané vzdálení výkonu státní správy občanovi. A právě takovému, který bývá svým způsobem velmi zranitelný. Jedná se o lidi v sociální nouzi, o matky s dětmi atd.

Dnes se jasně ukázalo, že se naplnily obavy z přetržení vazby mezi samosprávou a občany, potřebujícími sociální pomoc.

Do roku 2011 zaměstnanci na sociálních odborech městských úřadů nejenže evidovali široký druh sociálních dávek, prováděli velmi dobře svěřenou pracovní agendu, ale současně účinně plnili právě tu jistou sociální práci, protože často bezradnému občanovi operativně poradili, co má dělat, pomohli vyplnit potřebné dokumenty atd. Sociální pracovníci na městských úřadech dobře znali za dlouhá léta svoje pravidelné klienty.

SMO ČR apeloval i na to, aby se pověřeným obcím neodnímala agenda veřejné správy, ale aby byly naopak posíleny kompetence obcí, například v zadržení sociální dávky, vyvstalo-li důvodné podezření, že jsou sociální dávky zneužívány. Například rodiči, kteří je propili nebo naházeli do výherních hracích přístrojů, místo aby se řádně starali o děti, aby jim zaplatili dotované a kvalitní obědy ve školních jídelnách atd.

Vždyť právě obce jsou zřizovateli školských zařízení a nebylo by nic lehčího, než aby vedení školy operativně informovalo pracovníka na městském úřadu, že ty a ty děti jsou v zuboženém stavu, mají absenci školní docházky, nemohou si koupit obědy... V takovém případě by sociální pracovník (kdyby ovšem tu svěřenou pravomoc měl), mohl sociální dávky pozastavit. Pouze takových postihů se totiž mnozí méně přizpůsobiví obyvatelé bojí jako čert kříže. Ale taková pravomoc nebyla obcím nikdy svěřena. Osobně se pamatuji na přestupek, kterého jsem se sám dopustil tím, že jsem jako starosta několikrát po sobě odmítl podepsat dokument o vyplacení sociální dávky lidem (takové typické skupince opilých a zanedbaných vagabundů), kteří na našem náměstí prokazatelně jiným ztrpčovali život. To jsem byl ihned řešen úředníky krajského úřadu a upozorněn, že na nic takového nemám právo. Tento ukázkový případ byl několikrát televizí medializován. Dospěli jsme k tomu, že potraviny, nealko nápoje a oblečení si mohli koupit pouze u několika seriózních obchodníků do výše určených dávek. Bylo to trochu složité, ale fungovalo to. A hlavně všichni slušní lidé toto kladně kvitovali.

Dnes je vazba mezi radnicí a potřebnými občany přetržena. Úředníci na úřadech práce jsou přetížení přebujelou administrativou, protože pracují s úžasnými počítačovými programy, chodí do zaměstnání i o sobotách aby stíhali, bojí se o nepovedené reformě mluvit, protože se reálně bojí ztráty zaměstnání, vůbec nedělají sociální práci, a mnoho radnic zase pouze předstírá, že sociální práci dělá a píše pro případné kontroly z krajů a MPSV jakési výkazy činnosti, aby se vlk nažral a koza zůstala celá. Administrativy ještě přibýlo. Vedení radnic krčí rameny a systém funguje jakýmsi samospádem. Troufnu si tvrdit, že ani k žádným opravdovým úsporám v republice nedošlo. Ale i kdyby došlo, v tomto případě jistě nejsou peníze na prvním místě. Na prvním místě by měl dominovat jistý řád a záchranná trampolína pro sociálně potřebné. Mnoho radnic by snad i dnes, kdyby došlo ke snaze vůbec něco zvrátit, přivítalo možnost účinně ovlivňovat vyplacení sociálních dávek, protože především na obcích do 30.000 obyvatel se dá vycházet z dobré znalosti poměrů konkrétních potřebných občanů a jejich okamžité životní úrovně. V současné době nezbývá mnoha samosprávným činovníkům než si povzdechnout nebo nadávat, jak nadále dochází často ke zneužívání vyplacených sociálních dávek. A odosobněným úředníkům v klotových rukávech na úřadech práce je anonymně také vše jedno. Hlavně, že jsou v pořádku stohy papírů pro případné kontroly kontrol.

Téměř celá česká společnost vnímá, že se novela o evidenci a vyplácení sociálních dávek nepovedla. On je to již takový český kolorit a směšná specialita v celé Evropě: místo aby se zákonodárci a ministerské úředníky co nejvíce inspirovali dobře fungujícími zákony v zemích, kde je něco dlouhodobě fungující a roubovali tyto letité a zavedené zákony na naši legislativu s důrazem na maximální zjednodušení, vymýšlí se za každou cenu něco originálního, odlišného. Snad proto máme za posledních pár let nejvíce zaplevelenou legislativu novelami novel v Evropě, že se v ní již nikdo pořádně nevyzná, posléze ani autoři zákonů samých. Troufnu si tvrdit, že toto pramení především od ministerských úředníků, kteří si tímto uměle vytváří „kult nepostradatelnosti“, ale i vynikající džob ve formě „druhého solidního platu“, protože po novele zákona, kterou iniciují, jezdí přes stovky školících agentur školit za předražené peníze další úředníky. A tak to jde v našem státě vesele stále dokola a politická reprezentace země to trpí a ještě podporuje. Osobně závidím jednoduchou legislativu silně konzervativní Velké Británii, kde se za 200 let legislativa údajně v základních parametrech změnila asi o 15 procent.

Děkuji za pozornost

Autor: Ing. Miroslav Uchytíl

starosta města Chlumec nad Cidlinou, předseda pracovní skupiny obcí II. typu pod SMO ČR